

Aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Directoraat-generaal Agro
Directie Dierlijke Agroketens en
Dierenwelzijn

Auteur

TER BESLISSING

Datum
23 juni 2023

Kenmerk
DGA-DAD / 28075905

nota

Kamerbrief stand van zakenbrief vogelgriep;
diverse rapporten

Kopie aan

Bijlage(n)
8

Parafenroute

Aanleiding

Op 28 april, 24 mei en 23 juni 2023 heeft de deskundigengroep dierziekten een risicobeoordeling gemaakt van de kans op besmetting met hoogpathogene vogelgriep op een pluimveebedrijf. De beoordeling is gedaan op verzoek van LNV, om na te gaan of in de huidige situatie het beleid kan worden aangepast. Met deze nota wordt u gevraagd akkoord te gaan met het versturen van bijgevoegde Kamerbrief waarmee uw besluit over het grotendeels intrekken van de ophok- en afschermplicht kenbaar wordt gemaakt en de twee risicobeoordelingen van de deskundigen en twee onderzoeksrapporten met de Kamer worden gedeeld.

Geadviseerd besluit

1. De ophok- en afschermplicht in alle niet pluimveedichte regio's in te trekken.
2. Bijgevoegde regeling en toelichting daartoe te ondertekenen en deze met bijgevoegd nieuwsbericht te publiceren.
3. Bijgevoegde brief met drie beoordelingen van de deskundigengroep en twee onderzoeksrapporten aan de Tweede Kamer sturen.

Kernpunten

- Geregeld wordt de deskundigengroep dierziekten gevraagd een risicobeoordeling te geven van de situatie over hoogpathogene vogelgriep.
- In de beoordelingen van 28 april jl. en 24 mei jl. hebben de deskundigen aangegeven dat voor de regio's die ten zuidoosten en oosten liggen van de lijn Breda - Emmen de kans dat een pluimveebedrijf besmet raakt als de ophok- en afschermplicht daar wordt opgeheven ingeschat als **matig-hoog**. Voor de

regio's ten westen en noordwesten van die lijn bleef de kans op besmetting **hoog**. De mate van onzekerheid van beide inschattingen was groot.

- Op basis van die risicobeoordelingen heeft u toen besloten de ophok- en afschermplicht nog niet in te trekken. U heeft de Kamer hier ook tijdens het Commissiedebat over dieren in veehouderij op 15 juni geïnformeerd.
- Op 23 juni jl. hebben de deskundigen de risicoschatting voor heel Nederland afgeschaald naar **laag-matig** indien de ophok- en afschermplicht van toepassing is en naar **matig** indien de ophok- en afschermplicht wordt opgeheven in heel Nederland.
- De deskundigen geven aan dat in deze inschatting een grote mate van onzekerheid zit. Hierbij spelen de volgende zaken een rol:
 - Uit een labonderzoek uit Italië naar de huidige 'BB-variant' blijkt dat deze variant dezelfde eigenschappen heeft als de vorige variant. De 'BB'-variant die momenteel veel voorkomt bij de kokmeeuw kan voor besmettingen bij pluimveebedrijven zorgen.
 - In de broedkolonies van kokmeeuwen heeft in de afgelopen weken veel sterfte plaatsgevonden onder de kuikens. Dit betekent dat veel minder kokmeeuwen, die mogelijk het virus naar andere vogelsoorten kunnen verspreiden, gaan uitvliegen dan eerder verwacht.
 - Echter, kokmeeuwen komen in deze periode van het jaar in heel Nederland voor. Zowel in de kustgebieden als op het boerenland en in de stad.
 - In Duitsland, waar al langere tijd de ophok- en afschermplicht is ingetrokken, doet men onderzoek op pluimveebedrijven waar veel dode kokmeeuwen in de omgeving worden gevonden. Deze uitslagen zijn tot nu toe negatief.
 - Ondanks dat de 'BB'-variant dezelfde eigenschappen heeft als de oude variant, lijkt het in de praktijk niet tot veel uitbraken te leiden. Dit geldt voor Nederland, maar ook voor de omringende landen waar veel kokmeeuwen voorkomen (Duitsland en België).
- Bij het advies om de ophokplicht in alle niet pluimveedichte gebieden in te trekken, spelen de volgende afwegingen een rol:
 - De deskundigen schatten het risico indien de ophok- en afschermplicht wordt opgeheven in heel Nederland in als '**matig**'.
 - Juni 2022 is op basis van eenzelfde risicoschatting de ophok- en afschermplicht voor de betreffende regio's ingetrokken.
 - De sector heeft grote behoefte aan perspectief ten aanzien van het opheffen van de ophok- en afschermplicht. Met name het uitblijven van besmettingen de afgelopen maanden roept de vraag op wanneer er versoepeling mogelijk is.
 - Alle lidstaten maken een eigen afweging en keuze ten aanzien van de ophok- en afschermplicht. Op dit moment kent Duitsland geen ophok- en afschermplicht en België heeft deze 10 juni jl. ingetrokken, met uitzondering van specifiek aangewezen waterrijke delen. Landen zijn niet goed te vergelijken als het gaat om de ophok- en afschermplicht aangezien lokale factoren als wilde vogelpopulaties en aanwezigheid van water relevant zijn voor het risico.
 - Een besmetting van een bedrijf zal tot gevolg hebben dat er pluimvee geruimd moet worden en dat Nederland de vrijstatus bij de WOA

- (World Organisation for Animal Health) (sinds 5 mei) weer kwijtraakt. Dat heeft handelsconsequenties voor een deel van de sector.
- U wordt geadviseerd om de ophok- en afschermplicht in heel Nederland in te trekken, met uitzondering van de Gelderse Vallei en de Peel.
 - Vorig jaar juni is de ophokplicht stapsgewijs ingetrokken. De deskundigen hebben in hun advies van 23 juni jl. aangegeven niet te kunnen differentiëren in de verschillende regio's in Nederland. In de huidige epidemiologische situatie circuleert het virus vooral in kokmeeuwen en deze komen in deze periode van het jaar in heel Nederland voor. Gezien de huidige epidemiologische situatie wordt u daarom geadviseerd om niet voor een stapsgewijze intrekken te gaan.
 - De deskundigen schatten de kans op een besmetting in de pluimveedichte gebieden even laag in als in de pluimvee arme gebieden, echter wordt u uit voorzorg geadviseerd om de ophokplicht in pluimveedichte gebieden in stand te houden. Voor deze pluimveedichte gebieden geldt namelijk dat er kans is op het uit de hand lopen van een besmetting door tussenbedrijfstransmissie.
 - In juli vorig jaar is de ophok- en afschermplicht in regio 19 (de Peel) ingetrokken, met de argumentatie dat daar relatief weinig bedrijven zijn met vrije uitloop (Kamerstuk 28807, nr. 264). Omdat het een pluimveedicht gebied betreft en er kans is op tussenbedrijfstransmissie, wordt u nu geadviseerd deze in stand te houden. Wel kan dit een volgende stap zijn bij het verder versoepelen van de maatregelen wanneer bij een volgende risicobeoordeling de situatie dit toelaat.
- Verder zullen we de situatie de komende weken blijven volgen en de deskundigengroep regelmatig te vragen een risicobeoordeling te doen op basis van nieuwe informatie.

Toelichting

De ophok- en afschermplicht

Sinds oktober 2022 is een landelijke ophok- en afschermplicht van kracht. Dit is een effectieve maatregel om de kans op besmettingen te verkleinen. Het is echter een ingrijpende maatregel voor houders en houders van vrije-uitloopkippen lijden financiële schade. Om te bezien of de ophok- en afschermplicht kunnen worden opgeheven wordt de Deskundigengroep Dierziekten regelmatig gevraagd een risicobeoordeling te geven. Zij schatten dan de kans op besmetting van een pluimveebedrijf in, als de ophok- en afschermplicht van toepassing is en als die wordt opgeheven. Er zijn in Nederland 20 (administratieve) regio's die bij het beleid, waaronder de ophok- en afschermplicht, worden gebruikt. Vorig jaar is de ophok- en afschermplicht stapsgewijs opgeheven in bepaalde regio's, mede op basis van de risicobeoordeling, maar ook met in acht neming van de wens van de vrije uitlooppluimveehouders die marktaandeel verliezen door de langdurige ophok- en afschermplicht.

Deskundigengroep Dierziekten: risicobeoordeling 28 april 2023

In het bijgevoegde verslag staat de risicobeoordeling van de deskundigen van 28 april jl.. Zij hebben een inschatting gegeven van de kans dat een pluimveebedrijf

besmet raakt met vogelgriep, zowel in de huidige situatie als in een situatie dat de ophok- en afschermplicht wordt ingetrokken. De deskundigen hebben voor de regio's die ten zuidoosten liggen van de lijn tussen Breda en Emmen de kans dat een pluimveebedrijf besmet raakt als de ophok- en afschermplicht wordt opgeheven van **hoog** naar **matig-hoog** afgeschaald, met uitzondering van de Gelderse Vallei. De deskundigen baseren deze inschatting onder andere op het aantal gevonden besmette wilde vogels, verwachte migratie van wilde vogels en het uitblijven van uitbraken vanaf begin dit jaar.

Momenteel worden er vooral dode kokmeeuwen gevonden die besmet zijn met vogelgriepvirus. De huidige variant is iets anders dan de eerder circulerende varianten. In Italië is deze ook gevonden en het Europese referentielaboratorium meldt dat het lijkt dat pluimvee minder ziek wordt bij een besmetting met deze variant. Een groot deel van de populatie kokmeeuwen bevindt zich momenteel in broedkolonies ten noordwesten van de lijn Breda - Emmen.

Deskundigengroep Dierziekten: risicobeoordeling 24 mei 2023

In het bijgevoegde verslag staat de risicobeoordeling van de deskundigen van 24 mei jl.. Zij hebben een inschatting gegeven van de kans dat een pluimveebedrijf besmet raakt met vogelgriep, zowel in de huidige situatie als in een situatie dat de ophok- en afschermplicht wordt ingetrokken. Deze beoordeling is gelijk aan die van 28 april jl.. De deskundigen schatten voor de regio's die ten zuidoosten liggen van de lijn tussen Breda en Emmen de kans dat een pluimveebedrijf besmet raakt als de ophok- en afschermplicht wordt opgeheven in als **matig-hoog**, met uitzondering van de Gelderse Vallei. Voor de regio's ten westen en noordwesten van die lijn schatten ze het risico op de kans op besmetting in als **hoog**. Beide inschattingen zijn met een grote onzekerheid. De deskundigen baseren deze inschatting onder andere op het aantal gevonden besmette wilde vogels, verwachte migratie van wilde vogels en het uitblijven van uitbraken vanaf begin dit jaar.

Het aantal gevonden dode kokmeeuwen die besmet zijn met vogelgriepvirus, zijn ongeveer gelijk aan de hoeveelheid die werd gemeld tijdens de risicobeoordeling van 28 april jl.. Ook bij deze vogels is de zogenoemde 'BB' variant gevonden. De huidige variant is iets anders dan de eerder circulerende varianten. In Italië is deze ook gevonden en het Europese referentielaboratorium meldt dat het lijkt dat pluimvee minder ziek wordt bij een besmetting met deze variant. Hier is nog geen verdere informatie over. Een groot deel van de populatie kokmeeuwen bevindt zich momenteel in broedkolonies ten noordwesten van de lijn Breda - Emmen. Zij zullen naar verwachting in de periode half juni tot begin juli gaan uitvliegen. Hierbij zullen ze korte afstanden afleggen en dus in de buurt van de broedkolonies blijven. De volwassen kokmeeuwen zullen rond juli naar het Waddengebied en de randmeren trekken om te gaan ruien.

Deskundigengroep Dierziekten: risicobeoordeling 23 juni 2023

In het bijgevoegde verslag staat de risicobeoordeling van de deskundigen van 23 juni jl.. Zij hebben een inschatting gegeven van de kans dat een pluimveebedrijf besmet raakt met vogelgriep, zowel in de huidige situatie als in een situatie dat de ophok- en afschermplicht wordt ingetrokken. Deze beoordeling is lager dan die

van 24 mei jl.. De deskundigen schatten de kans dat een pluimveebedrijf besmet raakt indien de ophok- en afschermplicht in stand blijft in als **'laag-matig'** en indien deze wordt opgegeven als **'matig'** in heel Nederland. Wel geven de deskundigen aan dat deze risico inschatting een grote mate van onzekerheid bevat.

De grote mate van onzekerheid wordt veroorzaakt doordat het labonderzoek uit Italië uitwijst dat er transmissie kan plaatsvinden van de 'BB'-variant naar pluimveebedrijven, maar in de praktijk dit (nog) niet lijkt te gebeuren. In Duitsland, waar al enkele maanden geen ophokplicht meer is, worden monsters ingestuurd van bedrijven die in gebieden liggen waar veel sterfte plaatsvindt onder kokmeeuwen. Alle serologie die tot nu toe is ingestuurd is negatief. In België waar grotendeels de ophokplicht is ingetrokken, op kleine gebieden rondom rivieren of oppervlaktewater na, worden geen uitbraken onder pluimveebedrijven gezien. Eerder werd gedacht dat de uitbraken in Zuidwest-Frankrijk die vorige maand plaatsvonden in eendenhouderijen werden veroorzaakt door de 'BB'-variant. Dit blijkt toch door de oude 'C'-variant te zijn veroorzaakt. Het uitblijven van uitbraken onder pluimveebedrijven, ondanks dat de 'BB'-variant veel voorkomt bij kokmeeuwen, maakt dat deze risicoschatting een grote mate van onzekerheid heeft. Gezien kokmeeuwen in deze periode wijdverspreid in Nederland voorkomen, kunnen de deskundigen deze risico inschatting niet differentiëren voor de verschillende regio's.